

**ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДБИРАННЯ СТЕБЕЛ ПАЛЬЦЯМИ
БАРАБАННОГО ПІДБИРАЧА****В.О. ШЕЙЧЕНКО, к.т.н., старший науковий співробітник ННЦ
"ІМЕСГ" УААН**

Проведено теоретичний аналіз впливу обертаючих пальців підбирачів на стебла, що ним підбираються. Аналітично розв'язано диференційне рівняння руху групи стебел при їх взаємодії із пальцями підбирача в нижній частині їх зони взаємодії. Визначено умови стійкого підйому групи стебел пальцями підбирачів.

Підбирач, стебла льону, полярні осі, швидкість обертання барабану, узагальнюючі сили, диференційне рівняння руху групи стебел.

Постановка проблеми Підбирачі стебел широко застосовуються при збиранні різних культур, конструкції їх різноманітні, робота їх досліджена багатьма авторами [1-5]. Проте ряд питань залишилося не дослідженими, а саме: мало проведено досліджень по визначенню закономірностей взаємодії ланцюгів підбирача і, особливо, взаємодії барабана і пальців барабанного підбирача.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, що розглядаються, опубліковані в ряді робіт [1-5], проте залишилися нез'ясованими взаємодія пальців барабанного підбирача зі стеблами.

У роботі [1] розглянуто взаємодію групи стебел із пальцем і траєкторію її руху, застосувавши диференційні рівняння в узагальнених координатах (рівняння Лагранжа II роду). Положення групи стебел у цій роботі характеризується узагальненими координатами її центра ваги ψ і ρ . Диференційне рівняння руху групи стебел при їх взаємодії із пальцями підбирача в нижній частині їх зони взаємодії має такий вигляд,

$$\ddot{\rho} - \omega_a^2 \left(\frac{r_a}{r_a - a} \right)^2 \rho \approx g [\cos \psi - f \sin \psi] \quad (1)$$

де ρ полярний радіус, ψ - кут, який характеризує положення полярного радіуса групи стебел, ω_a - кутова швидкість обертання барабана, r_a - радіус барабана, f - коефіцієнт тертя ковзання, a - ексцентриситет барабану.

Це лінійне диференційне рівняння другого порядку з постійними коефіцієнтами і правою частиною, яка відрізняється від нуля. Рішенням цього рівняння знаходиться залежність полярного радіуса ρ від часу t , тобто залежність положення групи зчеплених стебел від часу t . З іншої сторони, при відомій залежності кута ψ від часу t , можна визначити і залежність ρ від ψ та встановити траєкторію руху групи стебел, що піднімаються в вибраній системі координат. Проте аналітичного рішення диференційного рівняння в цій роботі не виконано.

Мета досліджень. Дослідити взаємодію пальців підбирача зі стеблами із застосуванням рівнянь Лагранжа II роду, аналітично розв'язати диференціальне рівняння руху групи стебел при їх взаємодії із пальцями підбирача в нижній частині їх зони взаємодії.

Результати досліджень. Розв'язок рівняння (1) будемо шукати в вигляді: .

$$\rho = \rho_1 + \rho_2; \quad (2)$$

де ρ_1 - загальний розв'язок рівняння без правої частини;

ρ_2 - частковий розв'язок рівняння.

Загальний розв'язок ρ_1 знаходиться розв'язуванням рівняння:

$$\ddot{\rho} - \omega_a^2 \left(\frac{r_a}{r_a - a} \right)^2 \rho = 0 \quad (3)$$

Характеристичне рівняння буде мати вигляд:

$$k^2 - \omega_a^2 \left(\frac{r_a}{r_a - a} \right)^2 = 0 \quad (4)$$

Звідки: $k_{1,2} = \pm \omega_a \left(\frac{r_a}{r_a - a} \right)$. Загальне рішення в випадку дійсних і різних

($k_1 \neq k_2$) коренів характеристичного рівняння визначається формулою:

$$\rho = C_1 e^{\omega_a \left(\frac{r_a}{r_a - a} \right) t} + C_2 e^{-\omega_a \left(\frac{r_a}{r_a - a} \right) t} \quad (5)$$

де C_1 і C_2 довільні постійні.

Часткове рішення шукаємо в вигляді: $\rho_2 = A \cos nt + B \sin nt$, де A і B деякі сталі, які підбираються так, щоб значення ρ_2 тотожно задовольнило рівнянню (1). Провівши необхідні розрахунки визначимо значення сталих A і B :

$$A = -\frac{g}{n^2 + \omega_a^2 \left(\frac{r_a}{r_a - a} \right)^2}; \quad B = \frac{gf}{n^2 + \omega_a^2 \left(\frac{r_a}{r_a - a} \right)^2}$$

Таким чином, загальний розв'язок диференціального рівняння (1) буде мати вигляд:

$$\rho = C_1 e^{\omega_a \left(\frac{r_a}{r_a - a} \right) t} + C_2 e^{-\omega_a \left(\frac{r_a}{r_a - a} \right) t} - \frac{g}{n^2 + \omega_a^2 \left(\frac{r_a}{r_a - a} \right)^2} \cos nt + \frac{gf}{n^2 + \omega_a^2 \left(\frac{r_a}{r_a - a} \right)^2} \sin nt \quad (6)$$

Постійні C_1 C_2 визначаються по початкових умовах: $t=0, \rho=\rho_0, \dot{\rho}=0$

Після перетворень знаходимо значення

$$C_1 = \frac{\rho_0}{2} + \frac{gfn}{n^2 + \omega_a^2 \left(\frac{r_a}{r_a - a}\right)^2} \left(\frac{1}{2\omega_a \left(\frac{r_a}{r_a - a}\right)} - 1 + \frac{g}{2 \left(n^2 + \omega_a^2 \left(\frac{r_a}{r_a - a}\right)^2 \right)} \right); i$$

$$C_2 = \frac{\rho_0}{2} + \frac{gfn}{2\omega_a \left(\frac{r_a}{r_a - a}\right) \left[n^2 + \omega_a^2 \left(\frac{r_a}{r_a - a}\right)^2 \right]} + \frac{g}{2 \left[n^2 + \omega_a^2 \left(\frac{r_a}{r_a - a}\right)^2 \right]}.$$

З урахуванням відомих значень постійних C_1 і C_2 загальний розв'язок рівняння (1) набуде вигляду:

$$\rho = \left(\frac{\rho_0}{2} + \frac{gfn}{n^2 + \omega_a^2 \left(\frac{r_a}{r_a - a}\right)^2} \left(\frac{1}{2\omega_a \left(\frac{r_a}{r_a - a}\right)} - 1 + \frac{g}{2 \left(n^2 + \omega_a^2 \left(\frac{r_a}{r_a - a}\right)^2 \right)} \right) \right) e^{\omega_a \left(\frac{r_a}{r_a - a}\right) t} +$$

$$+ \left(\frac{\rho_0}{2} + \frac{gfn}{2\omega_a \left(\frac{r_a}{r_a - a}\right) \left[n^2 + \omega_a^2 \left(\frac{r_a}{r_a - a}\right)^2 \right]} + \frac{g}{2 \left[n^2 + \omega_a^2 \left(\frac{r_a}{r_a - a}\right)^2 \right]} \right) e^{-\omega_a \left(\frac{r_a}{r_a - a}\right) t} -$$

$$- \frac{g}{n^2 + \omega_a^2 \left(\frac{r_a}{r_a - a}\right)^2} \cos nt + \frac{gf}{n^2 + \omega_a^2 \left(\frac{r_a}{r_a - a}\right)^2} \sin nt \quad (7)$$

Аналіз рівності (7) показує, що із збільшенням часу t шлях збільшується, а швидкість зменшується. При цьому може наступити такий момент, коли рух по пальцеві зупиниться, тобто шлях досягає максимуму, а швидкість вийде рівною нулю. Позначимо цей час t_1 . Він знаходиться розв'язуванням рівняння (7) при $\dot{\rho}=0$ і кутіві менше 90° . Це рівняння має вигляд:

$$\dot{\rho} = \omega_a \left(\frac{r_a}{r_a - a}\right) \left(\frac{\rho_0}{2} + \frac{gfn}{n^2 + \omega_a^2 \left(\frac{r_a}{r_a - a}\right)^2} \left(\frac{1}{2\omega_a \left(\frac{r_a}{r_a - a}\right)} - 1 + \frac{g}{2 \left(n^2 + \omega_a^2 \left(\frac{r_a}{r_a - a}\right)^2 \right)} \right) \right) e^{\omega_a \left(\frac{r_a}{r_a - a}\right) t_1} -$$

$$\omega_a \left(\frac{r_a}{r_a - a}\right) \left(\frac{\rho_0}{2} + \frac{gfn}{2\omega_a \left(\frac{r_a}{r_a - a}\right) \left[n^2 + \omega_a^2 \left(\frac{r_a}{r_a - a}\right)^2 \right]} + \frac{g}{2 \left[n^2 + \omega_a^2 \left(\frac{r_a}{r_a - a}\right)^2 \right]} \right) e^{-\omega_a \left(\frac{r_a}{r_a - a}\right) t_1} +$$

$$\frac{gn}{n^2 + \omega_a^2 \left(\frac{r_a}{r_a - a}\right)^2} (\sin nt_1 + f \cos nt_1) = 0 \quad (8)$$

Розв'язавши рівняння (8) визначимо час t_1 , а підставивши його в (7) знайдемо ρ_1 - значення полярного радіуса, при якому стебла вже не рухаються. Після цієї зупинки стебла піднімаються разом із пальцем, не зміщуючись у сторону сходу з нього.

Виходячи із викладеного, якщо:

$$\rho_1 > l_{\text{п}} \quad (9)$$

де $l_{\text{п}}$ - довжина пальця, то стебла після їх захвату зйдуть з пальця, який обертається і не будуть підніматися. Для того, щоб не допустити сходу стебел з пальця, необхідно, щоб виконувалась умова:

$$\rho_1 < l_{\text{п}} \quad (10)$$

При такій умові стебла, хоч і просковзнуть після захвату по пальцеві вниз, але будуть потім підніматися ним вверх і стійкий їх підйом буде забезпечений. Враховуючи, що h_0 - висота захвату групи стебел, Δ - віддаль від землі до кінця пальця в нижньому його положенні, знаходимо значення висоти при захваті пальцем групи стебел для їх піднімання вверх:

$$h_0 > \Delta + (\rho_1 - \rho_0) \quad (11)$$

де ρ_0 - положення центру мас групи стебел при $t = 0$, а ρ_1 - положення центру мас групи стебел при усталеному русі

Висновки. Для того, щоб захоплена рядом пальців група зчеплених стебел не зміщувалася із цих пальців (вправо і вниз) необхідно, щоб відносна швидкість (тобто $\dot{\rho}$) була б рівною нулю, або меншою нуля, тобто потрібно, щоб ця відносна швидкість була б направлена від кінця пальця до центру. Виходячи із цієї вимоги здійснюється розрахунок кутової швидкості обертання барабана, а також його параметрів.

Література

1. Шейченко В.О. Підбирання стебел обертаючими пальцями підбирачів./ Конструювання, виробництво та експлуатація сільськогосподарських машин. Загальнодержавний міжвідомчий науково-технічний збірник –Кіровоград, 2010. Вип.40 (частина II). – с.156.
2. Хайлис Г.А. Элементы теории и расчета льноуборочных машин. – М., Машгиз, 1963. – 142-143 с.
3. Ковалев М.М., Перов Г.А. Анализ конструкции подбирающего аппарата для лубяных культур./ Тракторы и сельскохозяйственные машины.– 1992, №7. –28-30 с.
4. Хайлис Г.А. О взаимодействии пальцев подборщиков с захватываемыми стеблями./ Труды Великолукского сельхозинститута. – 1972. – Вып. XXV. –56-62 с.
5. Ковалев М.М. Параметры и режимы подбирающего аппарата для лубяных культур./ Тракторы и сельскохозяйственные машины. –2007, №3. – 34-35 с.

Проведен теоретический анализ воздействия вращающихся пальцев подборщиков на поднимаемые стебли. Аналитически решено дифференциальное уравнение движения группы стеблей при их взаимодействии с пальцем в нижней части их зоны контакта. Определены условия стабильного подъема группы стеблей пальцами подборщиков.

Подборщик, стебли льна, полярные оси, скорость вращения барабану, обобщающие силы, дифференциальное уравнение движения группы стеблей.

The theoretical analysis of influence of rotary-type fingers of pick-up is conducted on stems, that it is sneaked up them. Differential equalization of movement of group of stems is analytically decides at their co-operating with the fingers of pick-up in the underbody of their area of co-operation. Certainly terms of the firmof getting up of group of stems by the fingers of pick-up.

Pidbirach, stems of flax, polaxiss, speed of rotation a drum, summarizings forces, differential equalization of motion of group of stems.